

Striedma Veľká noc a tempo očkovania kľúčom k rýchlemu zotaveniu

1. Ktoré sú najdôležitejšie čísla v Ekonomickom a menovom výhľade?

- Slovenská ekonomika by mala rásť tento rok o 5 percent a v budúcom ešte zrýchliť.
- V dôsledku pandémie prišlo minulý rok o prácu viac ako 50 tisíc ľudí a ekonomika bude potrebovať než tri roky aby tento počet znovu vytvorila. O prácu by v porovnaní s koncom minulého roka ešte malo prísť približne 10 tisíc ľudí, ale do konca roka sa tieto straty takmer vymažú.
- 8 miliárd EUR – toľko zostáva Slovensku na čerpanie ešte z predošlého rozpočtu Európskej Únie (EÚ), ktorého sedemročné obdobie skončilo minulý rok. Dočerpať ich môžeme do roku 2023.

2. Prečo napriek mesiacu trvajúcemu tvrdému lockdownu nemeníme náš priaznivý odhad budúceho vývoja slovenskej ekonomiky z konca minulého roka?

- Lepší než nami očakávaný záver minulého roka vykompenzoval horší prvý štvrťrok. Trend nasvedčuje tomu, že by sme v nasledujúcom období mali pokračovať v duchu spomínaného lepšieho finišu 2020 a vrátiť sa na predkrízové úrovne v druhej polovici roka.
- Na svetových trhoch je naďalej silný záujem o produkciu zo Slovenska. Napriek aktuálnym problémom s dodávkami súčiastok a komplikovanou situáciou v medzinárodnej doprave pracuje veľká väčšina priemyselných firiem u nás na plné obrátky.
- Časť ekonomiky zameraná na domácich spotrebiteľov trpí už od konca minulého roka. Tento rok je a ešte bude pre túto časť ťažký. Hovoríme o službách ako kaderníctva, kaviarne atď.
- Zároveň vidíme veľký objem nahromadených úspor, ktoré ľudia chceli minúť, ale nemohli. Priemysel od leta prekonáva očakávania, ľudia zarábajú, ale už mnoho mesiacov nemôžu utrácať tak, ako predtým.
- S uvoľnením opatrení sa ľudia vrátia do obchodov, reštaurácií či hotelov, začnú viac míňať zo svojich príjmov.
- Takýto ťah od domácej spotreby bude ekonomika potrebovať. Výnimočné časy priemyslu sa časom skončia a aj tam prevládnu všednejšie časy. Slovensko má šťastie, že vyrába produkty, o ktoré je aj v krízových časoch záujem. A tiež, že ich vyváža priamo či nepriamo aj na trhy, ktoré sa pomerne rýchlo otriasli z pandemického šoku.

3. Od čoho závisí tento výhľad? O koľko by vývoj mohol byť horší?

- Kľúčový je postupne klesajúci počet prípadov nových ochorení na koronavírus na Slovensku, tak, aby sme na jeseň mali len pár prípadov.
- Je mimoriadne dôležité, aby sme z Veľkej noci neurobili „druhé Vianoce“. Musíme obmedziť stretávanie na minimum a nedali tak vírusu šancu nabrať tretí dych.
- Je kľúčové zvládnuť zaočkovať čo najviac ľudí, čo najrýchlejšie, aby sme do konca jesene mali podiel zaočkovaných zhruba dve tretiny dospelého obyvateľstva. Podobne by to mohli zvládnuť aj krajiny ako Nemecko či Česko s ktorými sme najviac ekonomicky prepojení.
- Vírusu úplne nezbavíme. Je ale rozdiel, či budeme musieť zvládať izolované prípady, alebo budeme musieť žiť s citeľnými obmedzeniami viac-menej natrvalo. Bude to všetko pochopiteľne závisieť aj od mutácií vírusu, to je mimo nás. No to čo vieme ovplyvniť, to by sme nemali zanedbať.
- V tomto horšom prípade (pomalá a nedostatočná vakcinácia, nedodržiavanie opatrení atď.) by ekonomika v tomto roku rástla iba o necelé 3 percentá a to by znamenalo aj pomalšiu tvorbu nových pracovných miest.

4. V decembri sme hovorili, že ekonomika porastie tento rok o 5,6 percent, teraz hovoríme o piatich percentách rastu. Predsa sa muselo niečo zmeniť...Čo?

- Vrchol druhej vlny pandémie a s tým súvisiace obmedzenia v pohybe a spotrebe sme čakali v závere minulého roka. Meškal ako vrchol, tak zavedenie obmedzení a boli silnejšie, ako sme čakali. Aj očkovanie ide akosi pomalšie, ale to je problém všade v Európe.
- V minulom roku bol napokon prepád ekonomiky menší. Na to, aby sa ekonomika zotavila z prepádu, stačí potom menej rásť.
- Mení sa však aj príbeh na pozadí. V decembri sme čakali, že tento rok bude ekonomiku ťahať tandem silného vývozu a domácej spotreby, ktorá sa mala rýchlo otriasť po prechodnej slabosti počas druhej vlny pandémie.
- Tento rok teda spotreba bude zaostávať výrazne za očakávaniami zo zimy. Veríme, že vývoz bude vedieť tieto výpadky vynahradiť. Situácia celosvetovo vyzerá nádejnejšie aj po ohlásených programoch na oživenie ekonomiky v USA.

5. Míňanie slovenských domácností bolo veľkou záhadou minulý rok. Odolávalo kríze ako málokde vo svete. Vieme už čo sa stalo?

- Slováci míňajú na základné veci ako potraviny a bývanie väčšiu časť svojho príjmu ako iné krajiny v EÚ. Tieto položky neboli dotknuté protipandemickými opatreniami a počas krízy dokonca rástli.
- Slováci si tiež zrejme vyhodnotili situáciu ako niečo dočasné. V tom prípade dáva zmysel načrieť do úspor, ak príjem človeku klesne a následne doplniť úspory, keď príjem znovu narastie.
- To, že sa nesprávali presne podľa tohto vzorca od jari do jesene minulého roku majú na svedomí protipandemické opatrenia.
- Ako to teda asi bolo? V marci sa domácnosti rýchlo trochu predzásobili. Do júna ich spotreba celkovo klesla viac-menej v súlade s ich príjmom (vrátane pomoci od štátu). Nenačreli do svojich úspor, ale podľa našich odhadov tak neurobili, lebo nemohli míňať. Nešlo o to, že by nechceli.
- V lete a na jeseň, keď sa otvorili fabriky a začali rásť príjmy, spotreba znovu rástla približne ako príjmy. Ľudia dobiehali zameškané. Odložené nákupy znamenali, že ľudia zároveň s tým, ako im rástol príjem, rozpúšťali časť nechcených úspor.
- Na konci roka je možné jednoznačne vidieť, že domácnosti mali naďalej zdroje, ale vplyvom opatrení ich nemohli minúť. Spotreba bola neodôvodnene slabá. Odvtedy sa znovu hromadia vynútené úspory.
- Na rozdiel od domácností inde v Európe, nevidujeme dramatický nárast úspor, ktoré by vyplývali z obáv z ďalšieho vývoja. Pritom všetky predpovede, aj tie naše, rátajú s trvalými stratami na príjmoch v porovnaní so situáciou, keby žiadna pandémia nebola.

6. Čísla o stratách pracovných miest nie sú až tak hrozivé. Je to dôsledok opatrení vlády?

- Áno, aj. Svoju rolu tiež zohrávajú priaznivé podmienky pre fungovanie nášho priemyslu. A nezabúdajme, že tie sú aj vďaka pomoci vlád svojím ekonomikám v zahraničí.
- Slovensko je mimochodom na chvoste v rámci eurozóny, čo sa týka už poskytnutej aj očakávanej pomoci do budúcnosti. V typickej krajine eurozóny vláda smeruje do ekonomiky prostriedky zhruba v dvojnásobnom objeme.
- Slovensko tiež nedokázalo využiť obrovské množstvo dostupných fondov EÚ, aby výraznejšie podporovalo investície v čase, keď ekonomikou lomcuje kríza a súkromné investície padajú. Ak neberieme zdroje čerpané za účelom preplácania rôznych foriem protipandemických opatrení, čerpanie fondov EÚ v minulom roku pokleslo.

7. Je pomoc štátu firmami dostatočne čerpaná?

- Podľa našich hrubých odhadov rastie rozdiel medzi tým, koľko pomoci by firmy mohli čerpať vzhľadom na stav svojich tržieb a koľko pomoci v skutočnosti čerpajú.
- Najviac pomoci sa čerpalo celkovo aj voči odhadovanému maximu počas prvej vlny. To však bolo obdobie, keď boli zatvorené aj veľké fabriky, aj množstvo malých prevádzok. Opatrenia preto pokrývali pomerne veľkú časť ekonomiky a nárok bolo pomerne jednoduché preukázať a vyhodnotiť.
- Vo zvyšku roka, ako sa ekonomika otvárala, sa k slovu dostali komplikovanejšie opatrenia. Či už kvôli nesplneniu podmienok, nezáujmu, alebo možno aj z dôvodu skutočne lepšej situácie v jednotlivých prípadoch, firmy nečerpali pomoc v takej miere, ako by napovedal stav tržieb v rôznych odvetviach hospodárstva.
- Je dôležité, aby účinná pomoc firmám smerovala tak dlho, pokiaľ si to pandemická situácia bude vyžadovať.

8. Rast cien si prekvapivo drží svoje tempo. Čo je za tým?

- Ceny pre spotrebiteľov rastú na Slovensku pomalšie ako koncom minulého roka. Inflácia je však o čosi vyššia, ako sme čakali. Prekvapili najmä ceny služieb mobilných operátorov.

9. Budú rásť úrokové sadzby na hypotékach a úveroch podnikom?

- Očakávame, že podmienky financovania pre podniky aj domácnosti budú naďalej priaznivé.
- Úrokové miery, za ktoré si požičiava slovenská vláda, mierne narástli v poslednom období. Od týchto sadzieb sa potom zvyčajne odvíjajú aj sadzby pre firmy a domácnosti.
- Posledný mierny nárast úrokových mier má korene za oceánom. Tam investori očakávajú silnejšie oživenie, ako aj vyššiu infláciu. Viedlo to k rastu úrokových mier na dlhodobé investície v USA.
- Takéto nálady sa preniesli aj do Európy. Tu je však očakávané oživenie ekonomiky aj rastu cien podstatne miernejšie.
- Aby predčasné neodôvodnené zvyšovanie úrokových mier neohrozilo oživenie ekonomiky, Európska centrálna banka a v rámci Eurosystemu aj Národná banka Slovenska pristupujú v týchto mesiacoch k dočasne väčším nákupom vládnych dlhopisov.